

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Пенка Илиева Марчева
(ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“),
професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по...(Методика
на обучението по музика)
по процедура за придобиване на образователна и научна степен „доктор“,
област на висше образование 1. Педагогически науки,
професионално направление 1.3. Педагогика обучението по ...
(Методика на обучението по музика)
в СУ „Св. Климент Охридски“
име на дисертанта: Евгения Петрова Витанова
научен ръководител: проф. д-р Ганка Неделчева - Боянова

1.Данни за дисертанта

Дисертантката Евгения Витанова завършва НУИ „Добри Христов“ – гр. Варна с две специалности – пиано и класическо пеене. Придобива ОКС „бакалавър“ в два от факултетите на НМА „Панчо Владигеров“ – вокален и теоретико-композиторски и диригентски. От депозираната автобиография се вижда, че е завършила три магистърски програми „Начална училищна педагогика“ в СУ „Св. Климент Охридски“, „Иновации в предучилищното образование“ в ШУ „Епископ Константин Преславски“ и „Музикална педагогика“ в същия университет. Образователното развитие на Евгения Витанова доказва последователно и целенасочено надграждане на реализацията ѝ като музикален педагог. Прави впечатление богатата ѝ професионална автобиография като учител в различни образователни институции (детски градини и училища), което предполага професионален опит, релевантен на съдържанието на дисертацията.

2. Данни за докторантурата

Със заповед на Ректора на СУ „Св. Климент Охридски“ № РД 38-349 от 02.07.2024 г, е открита процедура по защита на дисертационен труд на тема: „Специфика на работа с детски мюзикъл в предучилищни групи на детската градина“, разработен от докторант Евгения Петрова Витанова. В съдържателен аспект на докторантурата са депозираны дисертация, автореферат, три статии по разработваната тема, протокол и становище от научния ръководител проф. д-р Ганка Неделчева – Боянова във връзка с процедура за предотвратяване на плагиатство, както и справка за изпълнение на наукометричните показатели за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ по професионално направление „Педагогика на обучението по.. (Методика на обучението по музика)“.

На първото заседание на НЖ, проведено на 12.07.2024 г., са определени председател, двама рецензенти и членовете, които да изготвят становища, следващи срокове по процедурата, както и дата на второто заключително заседание. По отношение провеждането на конкурса с основание може да се твърди, че до момента са спазени всички изисквания, посочени в националните и вътрешноуниверситетските нормативни документи.

3. Данни за дисертацията и автореферата

Обем и структура

В структурно отношение дисертацията¹ съдържа увод, четири глави, заключение, приносни моменти според нейния автор, използвана литература² и три приложения³.

В тази част на рецензията отбелязвам сравнително малкия обем на основния текст на дисертацията, в който са включени и голям брой изображения и фигури. Подчертавам и ограничената научна литература, включена в библиографията. Не са коментирани някои основни трудове и публикации, свързани с разглежданата проблематика⁴. Това е много съществен пропуск на докторантката. Прави впечатление, че нито един от посочените източници в библиографската справка не е цитиран по начин, подобаващ за дисертация. Два от източниците в библиографията са нормативни документи, констатирам и използването на учебна литература за ученици и студенти като „Хаджиев П. Елементарна теория на музиката. Издателство „Музика“ – София, 1976“. Научната литература, която трябва да създаде фундамента на дисертацията, е много малко и е почти неизползвана. Например източник №4: *Вълчинова-Чендова Е. Новата българска музика през последните десетилетия* Институт за изкуствознание–БАН–София, 2004 фигурира само в библиографията, но не и в съдържанието. Подобни са

---

¹ Общият обем е 165 страници, от които 138 основен текст и 25 страници приложения.

² Библиографската справка съдържа 24 източника само на кирилица. Включени са 22 интернет източници, по голяма част от които в YouTube.

³ В приложение №1 са включени по формулировката на дисертанта „Заглавия на мюзикъли и различни категоризации на детски музикални инструменти“. В приложение №2 се съдържа снимков материал на детски музикални инструменти и програми на мюзикъли за детска градина, реализирани в практиката на кандидатата в конкурса. Съдържанието на приложение №3 е авторски сценарий на мюзикъл за детска градина, написан през 2020.

⁴ Например: дисертационният труд на Ставри Ангелов „БЪЛГАРСКО МУЗИКАЛНОСЦЕНИЧНО ТВОРЧЕСТВО ЗА ДЕЦА ПРЕЗ ВТОРАТА ПОЛОВИНА НА ХХ ВЕК. ТИПОЛОГИЧНА И ЖАНРОВА ХАРАКТЕРИСТИКА.СЦЕНИЧНА УЧАСТ“ (БАН, 2016); Бикс, Розалия, Анелия Янева, Румяна Каракостова, Миглена Ценова-Нушева, Емилия Жунич. Български музикален театър. Том IV. Опера. Балет. Оперета. Мюзикъл. 1890-2010. Рецензии, отзиви, коментари. . България: С.: Геа Либрис, 2015 (Съавтор/и: Бикс, Розалия, Анелия Янева, Румяна Каракостова, Миглена Ценова-Нушева, Емилия Жунич.); дисертацията на Красимира Цуцуманова „ДЕТСКИЯТ МЮЗИКЪЛ В ТВОРЧЕСТВОТО НА БЪЛГАРСКИТЕ КОМПОЗИТОРИ ОТ ВТОРАТА ПОЛОВИНА НА ХХ И НАЧАЛОТО НА ХХІ ВЕК (Проблеми при вокалната интерпретация от деца – изпълнители)“ (ЮЗУ, 2020) и др.

наблюденията ми и по отношение на други заглавия от библиографската справка. Целият текст не е написан в концепцията на дисертационен труд, а притежава по-скоро описателен научно-популярен характер.

Теоретични и практикоприложни основи на изследването

Дисертационният труд „Специфика на работа с детски мюзикъл в предучилищни групи на детската градина“ представя опит за апробиране на модел чрез проведено педагогическо изследване. В увода са очертани основните параметри на дисертационния труд. Приемам задачите, обекта и предмета, но целта е формулирана общо и е неинформативна.

В **Първата глава** на дисертацията (параграфи 1.1. и 1.2.) е разгледан историческият аспект в развоя на мюзикъла като жанр. Представено е присъствието на детския мюзикъл в практиката на български театрални и вокални формации. Разгледано е мястото на този жанр в детската градина в периода от последно десетилетие на XX до второто десетилетие на XXI век. Никъде в тази историко-културологична панорама не се виждат източниците, от които дисертантката Евгения Витанова черпи своята информация.

В подпараграфи 1.2.2. и 1.2.3. се съдържат мотивацията и предизвикателствата за работа с мюзикъл в детската градина, които показват практическите измерения на тази дейност. Тези измерения са подплатени с богатата педагогическата дейност на дисертантката. Практическата приложимост на мюзикъла, както в детската градина, така и в начален образователен етап, присъства отчетливо и в останалите параграфи от Първа глава на дисертацията (параграфи 1.3, 1.4., 1.5. и 1.6). Специално място бих отделила на подпараграфи 1.2.3. и 1.6.2., в които са описани предизвикателствата за работа с разглеждания жанр с деца от предучилищна група и началното училище и възможни решения, които намирам за интересни и ценни.

Втората глава, озаглавена „Етапи на работа в мюзикъл за детска градина“, разкрива детайлно технологията, съдържаща дейностите, свързани с включване на мюзикъла в репертоара за детската градина. Подробно са описани етапите – начален, същински и финален, които проследяват в подробности процеса по изграждане на концепция и реализация на детски мюзикъл с деца от предучилищна възраст. Цялата глава отново показва богатия педагогически опит на кандидата в конкурса.

Основен фокус в **Трета глава** са средствата, с които се реализира мюзикъла в детската градина, а именно детски музикални инструменти, костюми и декори. В параграф 3.1. „Музикално-слуховите представи и творческото развитие при децата в подготвителни групи“, отново липсват научни източници по отношение на един от ключовите компоненти на музикалността, а именно музикалнослуховите представи. Наблюдава се и тенденция за използване на научни източници, които не присъстват в библиографията. Например на с. 80 се споменава монография „Музика и английски език. Интегриран подход за формиране на творческо поколение“, чийто автор е Е. Кабакова. Такъв източник липсва в библиографската справка.

Цялата трета глава притежава описателен характер. Част от параграфите като *3.1.5. Снабдяване с детски музикални инструменти, които се използват в мюзикъл за детска градина*, *3.2.2. Снабдяване с костюми, които се използват в мюзикъл за детска градина* и др. нямат научна стойност.

Четвъртата глава е посветена на експерименталната дейност по разглежданата проблематика. Тя е осъществена в три етапа, наречени от докторантката, фази. На с. 104 в табличен вид е представена организацията и съдържанието на изследователската част в дисертацията. Следва съдържателно описание на дейностите във всеки етап от нея. Подробно са описани използваните педагогическоизследователски методи и дидактически

средства, което доказва професионалния опит като музикален педагог на докторантката.

Тава, което прави впечатление, е представянето на резултатите само в табличен вид. Почти липсва качествен и количествен анализ или ако има, той е много кратък, който да разкрие съдържанието на проведения изследователски процес и да покаже аналитико-синтетичните умения на дисертантката. Включеното образователно съдържание за 3. група в първа ситуация (с.115-119) се нуждае от сериозно прецизиране, тъй като децата в тази възраст не боравят с понятията *мажор* и *минор/мажорни-минорни* и това би трябвало много добре да се знае от докторантката⁵.

Препоръчвам извеждане на множеството картинни изображения в приложения.

Представеният автореферат съответства на структурата и съдържанието на дисертацията. Статиите, които са включени в документацията на конкурса, са свързани с неговото естество.

Препоръки

Препоръчвам сериозно доработване на представения материал. Необходимо е да се постави неговата теоретична основа като се включи самостоятелна глава за същността на мюзикъла и жанровата му определеност, която да се опира изцяло на утвърдени научни източници. Поставям акцент върху разширяването на библиографията с публикации с доказана научна стойност. Обръщам внимание върху липсата на цитирани авторитетни мнения, както и изведени изводи и обобщения на тази база. Задължително е включването на задълбочен количествен и качествен анализ на резултатите, който да разкрие възможностите за докторантката в тази посока. Обръщам

---

⁵ <https://www.mon.bg/regulation/naredba-%e2%84%96-5-ot-03-06-2016-g-za-preduchilisthnoto-obrazovanie/>

внимание за прецизиране на образователното съдържание по музика, което е включено в изследователската дейност. Необходимо е прецизиране на приносите. Въз основа на критичните ми бележки дотук, които се отнасят и до тях, ще представя оценката си резюмирано (номерирам ги в тяхната последователност):

- **Не приемам Принос № 1:** *„Проследява се историческият опит с жанра мюзикъл, в това число и на детския мюзикъл, който за първи път се разглежда в нов ракурс като база за възникване на нов жанр чрез възможни негови трансформации“.* За се признае такъв принос е необходимо да се използват сериозни научни исторически източници, нещо което тепърва е необходимо да се добави в разработката.
- **Не приемам Принос № 2:** *„Въвеждат се за първи път нови понятия – „мюзикъл за детска градина“, „авторска музикална приказка“ и „дигитална аудиоприказка“ с тяхната терминологична характеристика и специфично съдържание.“* Словосъчетанието „мюзикъл за детска градина“ не носи смисъла на понятие, тъй като не би трябвало мюзикълът да се обвързва само образователна институция, а с определена аудитория - в случая детска, „авторска музикална приказка“ е популярно название (термин).
- **Принос № 3:** *„За първи път в педагогическата практика се предлага методически модел за работа с мюзикъл за детска градина“* **не е убедителен има и други⁶.**

---

⁶ Например дисертацията на Красимира Георгиева Цуцуманова на тема „ДЕТСКИЯТ МЮЗИКЪЛ В ТВОРЧЕСТВОТО НА БЪЛГАРСКИТЕ КОМПОЗИТОРИ ОТ ВТОРАТА ПОЛОВИНА НА ХХ И НАЧАЛОТО НА ХХІ ВЕК (Проблеми при вокалната интерпретация от деца – изпълнители) (ЮЗУ 2020 г.).

– **Приемам Принос № 4** за класификацията на нетрадиционни детски музикални инструменти, препоръчвам онагледяването ѝ чрез схема.

– **Приемам Принос № 5** като практикоприложен след изчистване на съдържателните неточности .

Заклучение

Изложените наблюдения, направените констатации и препоръки дават основание да предложа представеният дисертационен труд **да бъде върнат за доработване по силата на чл.11 (3)** от Закона за развитие на академичния състав в Р България и действащия Правилник на СУ за неговото прилагане **и се въздържам да предложа** на членовете на НЖ да присъдят образователната и научна степен „доктор” на Евгения Витанова в област на висшето образование 1. Педагогически науки, професионално направление: 1. 3. Педагогика обучението по ... (Методика на обучението по музика).

5.09.2024г.

Изготвил:

проф. д-р Пенка Марчева